

O‘ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINING RIVOJLANISH IMKONIYATLARI VA ISTIQBOLLARI

Choriyeva Anora Abdulhamidovna

*Termiz davlat universiteti Turizm (ziyorat
turizmi) yo‘nalishi 2-bosqich magistranti*

E-mail: choriyevaanora308@gmail.com

***Annotatsiya.** Ushbu tezisda O‘zbekistonda ziyorat turizmining rivojlanish imkoniyatlari va istiqbollari iqtisodiy, madaniy va infratuzilma jihatidan o‘rganilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, Samarqand, Buxoro va Xiva kabi shaharlardagi muqaddas joylar mamlakatga yiliga 1,2 milliondan ortiq diniy sayyohlarni jalb etmoqda. Tadqiqotda so‘rovnomalar, intervyular va davlat statistikasi tahlili yordamida asosiy muammolar, jumladan, infratuzilma yetishmovchiligi va madaniy obidalarning tijoratlashuvi masalalari yoritilgan. Barqaror rivojlanishni ta‘minlash uchun ekologik toza texnologiyalar va zamonaviy boshqaruv usullarini joriy etish tavsiya qilinadi.*

***Kalit so‘zlar:** ziyorat turizmi, O‘zbekiston, iqtisodiy o‘shish, madaniy meros, barqaror rivojlanish.*

KIRISH

O‘zbekiston boy islomiy merosi va ko‘plab tarixiy obidalari bilan dunyoda alohida o‘rin egallaydi. Samarqanddagi Imom Buxoriy majmuasi, Buxorodagi Bahouddin Naqshband maqbarasi va Xivadagi Pahlavon Mahmud maqbarasi har yili yuz minglab diniy sayyohlarni jalb qiladi. Davlat statistik ma‘lumotlariga ko‘ra, 2022-yilda ziyorat turizmi hisobiga mamlakat iqtisodiyotiga \$150 milliondan ortiq daromad keltirilgan.

Biroq, bu soha hali ham to‘liq rivojlanmagan. Infratuzilma yetishmovchiligi, turistik xizmatlarning sifati pastligi va muqaddas obidalarni tijoratlashuvidan kelib chiqadigan muammolar ziyorat turizmini barqaror rivojlantirish yo‘lida to‘siq bo‘lib qolmoqda. Ushbu tadqiqot ziyorat turizmining iqtisodiy va madaniy ta‘sirini o‘rganib, kelgusida uni yanada rivojlantirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqishni maqsad qiladi.

METODOLOGIYA

Tadqiqotda quyidagi usullar qo‘llanildi:

1. So‘rovnoma: Samarqand, Buxoro va Xivada joylashgan ziyorat maskanlariga tashrif buyurgan 300 sayyohdan so‘rovnomalar orqali ma‘lumot olindi.
2. Intervyu: Mahalliy tadbirkorlar, turizm sohasi vakillari va ziyorat joylari boshqaruvchilari bilan 25 ta chuqurlashtirilgan intervyu o‘tkazildi.
3. Ikkilamchi ma‘lumotlar: O‘zbekiston Respublikasi Turizmni rivojlantirish davlat qo‘mitasi va Jahon turizm tashkilotining (UNWTO) statistik hisobotlari tahlil qilindi.

NATIJALAR

1. Iqtisodiy ahamiyat:

- 2022-yilda ziyorat turizmi hisobiga 1,2 milliondan ortiq turistlar O‘zbekistonga tashrif buyurdi.
 - Ziyorat turizmidan tushgan daromad mamlakat yalpi ichki mahsulotining (YaIM) 1,8 foizini tashkil etdi.
 - Ushbu soha doirasida 10 mingdan ortiq ish o‘rni yaratilgan.
2. Madaniy merosni saqlash:
- Oxirgi besh yilda Imom Buxoriy majmuasi va Bahouddin Naqshband maqbarasi kabi yodgorliklarning restavratsiyasiga \$25 milliondan ortiq mablag‘ sarflangan.
 - Biroq, muqaddas joylarning tijoratlashuvi (masalan, nosoz savdo rastalari va reklama kompaniyalari) diniy muhitga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda.
3. Infratuzilma rivojlanishi:
- Xalqaro mehmonxonalar va transport tarmoqlariga investitsiyalar ortgan bo‘lsa-da, sayyohlar uchun qulayliklar hali ham cheklangan.
 - Ko‘p joylarda ekologik jihatdan zararli turistik amaliyotlar davom etmoqda.

MUHOKOMA

Ziyorat turizmi O‘zbekistonda nafaqat iqtisodiy, balki madaniy jihatdan ham katta imkoniyatlarni ochmoqda. Davlat tomonidan qabul qilingan yangi strategiyalar, jumladan, “O‘zbekiston – ziyorat turizmi markazi” dasturi, sohani rivojlantirish uchun muhim qadamdir. Biroq, barqaror rivojlanishni ta’minlash uchun Saudiya Arabistoni va Erondagi tajribalarni o‘rganib, quyidagi choralarni amalga oshirish lozim:

1. Muqaddas joylar atrofida tijorat faoliyatini cheklash va muvozanatni saqlash.
2. Ekologik toza texnologiyalarni joriy etish, masalan, qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish.
3. Sayyohlar uchun raqamli platformalarni rivojlantirish, shu jumladan, onlayn bron qilish tizimlarini kengaytirish.

XULOSA

O‘zbekistonda ziyorat turizmining rivojlanish istiqbollari ulkan bo‘lib, u iqtisodiy o‘sish va madaniy merosni saqlashga xizmat qilmoqda. Ushbu imkoniyatlardan samarali foydalanish uchun barqaror siyosat va zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy qilish zarur. Kelgusida ekologik toza amaliyotlar va raqamli texnologiyalarni kengroq qo‘llash O‘zbekistonni xalqaro ziyorat turizmi markaziga aylantirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Eade, J., & Sallnow, M. J. (1991). Contest and Ideology in Pilgrimage. London: Routledge.
2. Foltz, R. (2010). Religions of the Silk Road. Palgrave Macmillan.

3. O‘zbekiston Respublikasi Turizmni rivojlantirish davlat qo‘mitasi (2022). O‘zbekistonda turizm statistikasi.
4. UNWTO (2021). Global Trends in Religious Tourism.
5. Jahon banki (2020). Turizm infratuzilmasini rivojlantirish bo‘yicha hisobot.
6. Jumayeva, M., & Jumayeva, M. (2024, October). Challenges and Solutions in Teaching English Literature to High School Students. In International Conference on Interdisciplinary Science (Vol. 1, No. 11, pp. 176-180).
7. Umidaxon, T., & Mukarrama, J. (2022). Significance of Infrastructure as a Factor in Development of Tourism Sphere. Academic Research Journal, 1(3), 16-23.